UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Moralis

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

VIII. De Charitate secundum se.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38935

Visual Library

retur, non peccaret homo contra præceptum ſpei, ſed contra præcepta aliorum actuum, qui tunc defectu ſpei prætermitterentur.

Atque hæc ſufficiant de præcepto ſpei affirmativo. Quod ſpectat ad negativum, illud obligat ſemper & pro ſemper. Quare ex vi talis præcepti, tenetur homo nunquam deſperare de miſericordia Dei, aut de conſecutione beatitudinis; & nunquam præſumere ſe modo indebito, id eſt, aut propriis viribus, aut ſine meritis ex gratia ortis, eam adepturum.

CAPUT VIII.

De Charitate ſecundum ſe.

RESOLUTIO I. *Charitas eſt amicitia inter Deum, & hominem, & aliquid creatum in anima.* PRIOREM PARTEM PROBAT S. Thomas *2. 2. quæſt. 23. art. 1.* quia amicitia eſt mutua quædam benevolentia, quæ fundatur ſuper aliqua communicatione. Eſt autem aliqua communicatio hominis ad Deum, ſecundum quod ſuam beatitudinem nobis communicat. Quare cùm amor ſuper hanc communicationē fundatus ſit charitas, ſequitur charitatem eſſe quandam amicitiam hominis ad Deum.

Nec refert 1. Quòd proprium amicitiæ ſit, convivere amico, licèt enim non convivamus Deo, ratione vitæ corporalis, illi tamen convivimus ratione vitæ ſpiritualis, ſecundum quam efficimur divinæ conſortes naturæ, noſtraque converſatio in cœlis eſt.

Nec refert 2. Quòd per charitatem diligamus inimicos à quibus non redamamur, ſufficit enim quòd per charitatem primariò, & directè diligamus Deum, à quo viciſſim diligimur; & ratione ipſius amemus omnes homines, ſive amicos, ſive inimicos.

Secunda pars probatur art. 2. contra Magiſtrum qui exiſtimabat, motum dilectionis in nobis non eſſe ab ha-

ab habitu creato, sed à Spiritu sancto. Nam motus ille non ita procedit à Spiritu sancto, ut mens humana sit mota tantum, & nullo modo sit principium hujus motus, quia alioqui actus non esset voluntarius. At neque ita ut sit principium actus, ad modum instrumenti, in quo non est agere, vel non agere, quia etiam sic tolleretur ratio voluntarii seu liberi, & ratio meriti. Ita ergo debet actus dilectionis procedere à voluntate, ut sit ei connaturalis per aliquam formam non quidem naturalem, cùm actus charitatis excedat naturalem potentiam voluntatis, sed supernaturalem, & habitualem qua voluntas inclinetur ad ejusmodi actum promptè, & delectabiliter eliciendum.

Nota 1. Dictam sententiam Magistri non posse sine errore sustineri, cum dicat Paulus *Rom. 5.* Charitatem Dei diffusam esse in cordibus nostris, per Spiritum Sanctum Idemque doceat Arausic. *cap. 25.* Hinc enim apertè habetur, charitatem esse aliquid creatum in nobis receptum. Et ne quis dicat, ea posse intelligi de dilectione actuali, observandum est Concilium Tridentinum *sess. 6. cap. 7.* agendo de habitibus, quibus permanenter justificamur, docere in justificatione charitatem nobis inhærentem infundi, quod non potest intelligi, nisi de charitate habituali.

Nota 2, ex responsione ad 1. aliquo sensu dici posse, juxta modum loquendi Augustini, à Platonicis sumptum, nos diligere per charitatem, quæ est Deus, sicut dicimur boni & sapientes bonitate, & sapientia quæ est Deus: quia scilicet charitas nostra est quædā participatio charitatis divinæ, sicut bonitas, & sapiētia nostra bonitatis & sapientiæ divinæ. Verùm aliter loqui solent Theologi, ut patet ex tract. *de Deo cap. 4.* circa finem.

Nota 3. probationem S. Thomæ debere intelligi de lege ordinaria, & de modo quo actus connaturaliter procedere solent à causis secundis: si enim agatur de potentia absoluta, non dubitamus quin possit

Deus

Deus sufficienter, per auxilia actualia juvare voluntatem creatam, ad eliciendum supernaturalem actum amoris, sine ullo charitatis habitu, ut patet ex dictis ubi de gratia *cap. 6.*

RESOLUTIO II. *Charitas est virtus, eaque specialis, & una.*] Hoc totum traditur à S. Thoma *sequentibus articulis*. Et quidem quòd charitas sit virtus, *probat art. 3.* quia cùm humani actus bonitatem habeat, secundum quod regulantur debita mensura & regula, humana virtus, quæ est principium omnium bonorum actuum hominis, consistit in attingendo regulam humanorum actuum. Hæc autem regula duplex est, scilicet humana ratio, & Deus, unde sicut humana virtus definitur per hoc, quod est secundum rationem, ita attingere Deum constituit rationem virtutis. Et consequenter charitas est virtus, cùm per illam attingamus Deum, eique conjungamur. Neque dicas charitatem non dare, ut facilè & delectabiliter operemur, talem enim facilitatem conferre spectat ad virtutes acquisitas, non autem ad infusas, quæ solùm potentiam agendi tribuunt.

Deinde, quòd charitas sit specialis virtus *probatur art. 4.* quia cùm actus, & habitus specificentur per objecta, ubi est specialis ratio boni, ibi est specialis ratio amoris, bonum autem divinum, inquantum est beatitudinis objectum, habet specialem rationem boni, & ideò charitas, cùm sit amor hujus boni, est specialis amor.

Nec refert 1. Quòd charitas dicatur esse omnis virtus, hoc enim ideò dicitur, quia omnes virtutes aliqualiter ab ea dependent, ut posteà dicemus. *Nec 2.* quòd charitas se extendat ad opera omnium virtutũ, hoc enim fit, quia cùm habeat pro objecto ultimum finem humanæ vitæ, scilicet beatitudinem æternam, ideò extendit se ad actus totius humanæ vitæ, per modum imperii, non quod immediatè omnes actus virtutum eliciat.

Præterea,

Præterea, quòd sit una virtus, *probatur art. 5.* nam charitas est quædam hominis amicitia ad Deum, ut dictum est, diversæ autem amicitiarum species accipiuntur. 1. Secundum diversitatem finis, qua ratione ponitur triplex amicitia, nempe utilis, delectabilis, & honesta. 2. Secundum diversitatem communicationum, in quibus amicitiæ fundantur, sicut alia species amicitiæ est consanguineorum, quæ fundatur in communicatione naturali, alia concivium, quæ fundatur in communicatione civili. Neutro autem istorum modorum potest charitas dividi in plures species, cùm unus sit illius finis, nempe divina bonitas, & una communicatio beatitudinis æternæ, in qua hæc amicitia fundatur.

Dices 1. Habitus multiplicantur penes objecta, at per charitatem, amamus Deum, & proximum. *Respondeo* majorem veram esse de objecto formali, non de materiali; at objectum formale charitatis unicum est, cùm omnia diligat propter bonitatem Dei.

Dices 2. Charitas est amicitia, ut dictum est, ergo non est una virtus. *Non sequitur*, quia ex eo præcisè quòd homo Deum diligit, per amorem charitatis, & vicissim à Deo diligitur, resultat respectus quidam inter utrumque, sine novo habitu.

Dices 3. S. Thomam non bene affirmare, hanc amicitiam fundari in communicatione beatitudinis æternæ, quia sic charitas cum spe confunditur. *Respondeo*, nullam confusionem esse in mente S. Thomæ, si bene expendatur; non enim vult, per charitatem Deũ diligi, ut est beatitudo nostra, sed eum non diligi secundum aliquam specialem rationem bonitatis, verbi causa, sapientiæ, misericordiæ, justitiæ, &c. sed secundum totam bonitatem quam in se habet, quæque attingitur à beatis.

RESOLUTIO III. *Charitas est virtutum præstantissima, & sine illa nulla est vera virtus, ipsaque est forma omnium virtutum.*]In primis quod charitas sit virtu-

tum præstantissima, *probatur ex art. 6.* nam virtutes Theologicæ sunt perfectiores moralibus, cùm illæ attingant regulam primam, quæ est Deus; istæ secundam, quæ est ratio humana. Inter virtutes verò Theologicas ea est potior, quæ magis Deum attingit: at hoc habet charitas, quia id quod est per se, majus est eo quod est per aliud; fides autem & spes attingunt Deum, secundum quod ex ipso nobis provenit vel cognitio veri, vel adeptio boni: sed charitas attingit Deum, ut in ipso sistat, non ut ex eo nobis aliquid proveniat: quare est nobilior fide, & spe, & consequenter omnibus virtutibus moralibus.

Nota ex responsione ad 1. Cùm intellectus ad se res trahat, & appetitus è contra feratur veluti extra se, in objecta, hinc sequi nobilitatem operationis intellectualis attendi, secundum dignitatem intellectus, dignitatem verò volitionis, seu appetitionis peti ab objecto illius. Porro quæ sunt infra animam sunt in ea nobiliori modo, quàm in seipsis: quæ verò sunt supra animam, sunt nobiliori modo in seipsis, quàm in anima. Unde fit, ut eorum quæ sunt infra nos, nobilior sit cognitio, quàm dilectio; eorum verò quæ sunt supra nos, nobilior sit dilectio, quàm cognitio. Ex quo sequitur, charitatem esse nobiliorem fide, etsi intellectus in quo est fides, sit nobilior voluntate, in qua est charitas.

Quod *si objicias*, virtutes intellectuales ex genere suo esse perfectiores moralibus, seu quæ sunt in voluntate. *Respondeo* hinc non sequi, quamlibet virtutē intellectualem esse perfectiorem, qualibet virtute morali, sed ut summum, præstantissimam inter virtutes intellectuales, esse nobiliorem perfectissimam inter virtutes morales. Hoc autem communiter admittitur propter lumen gloriæ, quod cùm sit excellentissima beatitudinis divinæ participatio, censetur entitativè perfectius charitate.

Dici etiam potest, etsi virtus intellectualis secundū gradum genericum spectata, sit nobilior virtute morali

morali genericè spectata, id non impedire, quominus aliqua virtus moralis in specie, sit perfectior aliqua virtute intellectuali specificè spectata. Quemadmodum homo simpliciter & specificè est perfectior cœlo, etsi hoc genericè sit perfectius, quatenus est substantia incorruptibilis.

Secundò, quod sine charitate nulla simpliciter sit vera virtus, *probatur art. 7.* nam virtus ordinatur ad bonum, bonum autem principaliter est finis, quia quæ sunt ad finem, non dicuntur bona, nisi per ordinem ad finem : unde ea debet dici simpliciter vera virtus, quæ ordinat ad ultimum finem, non autem ea quæ ordinat ad alios fines particulares bonos. Cùm ergo homo per charitatem ordinetur ad ultimum finem, qui in fruitione Dei consistit, & per alias virtutes ad fines particulares bonos, hinc fit nullam esse simpliciter veram virtutem, sine charitate.

Nota S. Thomam non negare, quin sine charitate possit esse vera aliqua virtus, seu quæ habeat essentiã virtutis, ut patet tum ex illius discursu, tum quia certum est nos sine charitate habere varios habitus inclinantes ad actus moraliter bonos, & honestos, quales sunt justitia, castitas, &c. sed tantum velle, ejusmodi virtutes à charitate separatas, non esse simpliciter veras virtutes, sed tantum secundum quid, quatenus non habent statum virtutis, ut loquuntur Theologi ; seu quia non faciunt eum in quo sunt, simpliciter bonum, cùm ab eo peccatum non expellant, nec per illas homo ordinetur ad vitam æternã. Cùm enim (inquit S. Doctor *ad 2.*) finis habeat se in agibilibus sicut principium in speculabilibus ; sicut non potest esse simpliciter vera scientia, si desit recta æstimatio de primo & in demonstrabili principio: ita non potest esse simpliciter vera justitia, aut vera castitas, si desit ordinatio debita ad finem, quæ est per charitatem, quantumcumque aliquis se rectè circa illa habeat.

Tandem quòd charitas sit forma virtutum, *probatur art. 8.* quia in moralibus, forma actus attenditur principaliter ex parte finis, eo quòd principium actuum moralium est voluntas, cujus objectum & quasi forma est finis. Semper autem forma actus consequitur formam agentis, unde oportet quòd in moralibus id quod dat actui ordinem ad finem, det ei & formam. Cùm ergo per charitatem actus aliarum virtutum ordinentur ad ultimum finem, ut dictum est, consequenter ipsa dat formam actibus aliarum virtutum, sicque dicitur forma illarum.

Dices, nonne una virtus potest aliam in finem suũ dirigere? Ergo non est proprium charitatis, esse formam omnium virtutum. *Respondeo* non sequi, nam charitas non dicitur forma virtutum, nisi quia earum operationes ad ultimum finem dirigit, facitque ut sint meritoriæ vitæ æternæ, quod à nulla alia virtute præstari potest.

Nota ex responsionibus ad argumenta, dictis non obesse, quod charitas dicatur radix & fundamentũ, imò & mater aliarum virtutum; prius enim illi competit, quatenus ea sustentantur & nutriuntur cæteræ virtutes, modo explicato, non verò quatenus radix & fundamentum habent rationem causæ materialis. Posterius verò, quia sicut mater in se concipit ex alio, ita charitas ex appetitu ultimi finis, concipit actus aliarum virtutum imperando ipsos.

RESOLUTIO IV. *Etsi charitas nequeat esse perfecta, ex parte diligibilis, perfecta tamen esse potest, ex parte diligentis.*] Hoc ita explicat S. Thomas *2. 2. quæst. 24. art. 8.* Ex parte diligibilis perfecta est charitas, quando amatur aliquid quantum diligibile est: at Deus à nulla creatura potest amari, quantum diligibilis est, quia cùm sit infinite bonus, infinitè diligibilis est.

Ex parte verò diligentis; perfecta est charitas, quando diligit tantum, quantum potest. Quod quidem contigit tripliciter, primò, ita ut totum cor hominis

hominis actualiter semper feratur in Deum, quæ est perfectio charitatis patriæ. Secundò, ita ut homo studeat soli Deo vacare, dimissis aliis, nisi in quantum necessitas præsentis vitæ requirit. Et hæc perfectio est possibilis in via: licèt non sit communis omnibus habentibus charitatem. Tertiò, ita ut aliquis habitualiter totum cor suum ponat in Deo, adeo ut nihil admittat divinæ lectioni contrarium. Et hæc perfectio requiritur in iis omnibus, qui habent charitatem.

Si quæras, an convenienter distinguantur tres gradus charitatis, nempe incipientium, proficientium, & perfectiorum *Respondetur affirmativè ex art. 9.* Nam diversi gradus charitatis distinguuntur secundum diversa studia, ad quæ homo perducitur per charitatis augmentum. Et quidem primò incumbit homini studium recedendi à peccato & resistendi concupiscentiis; & hoc pertinet ad incipientes in quibus charitas est nutrienda, vel fovenda ne corrumpatur. Secundò homo debet principaliter intendere, ut in bono proficiat, & hoc spectat ad proficientes, qui student charitatem augere. Tertium studium est, ut homo principaliter intendat Deo inhærere, eoque frui, & hoc est proprium perfectorum, qui cupiunt dissolvi, & esse cum Christo.

Notandum autem ex respons. ad 2. & 3. quamvis incipientes proficiant, eos præcipuè in id intendere, ut peccatis resistant, quorum impugnatione inquietantur. Verùm posteà hanc impugnationem minùs sentientes, jam quasi securiùs intendunt ad profectum, ex una parte facientes opus & ex alia habentes manum ad gladium, ut dicitur in Esdra, de ædificatoribus Hierusalem. Perfecti etiam in charitate proficiunt, verùm eorum studium non in hoc præcipuè versatur, sed ut Deo inhæreant.

Circa prædicta quæri potest, quid dicendum sit de charitate hujus viæ, si comparetur cum charitate patriæ? *Respondeo* 1. ex probabiliori sententia, charitatem

viæ esse ejusdem speciei cum charitate patriæ. Ita habet S. Thomas *1.2.quæst.67.art.6.ad 2.* ubi ait, dicendum quod charitas non habet pro objecto ipsam cognitionem, sic enim non esset eadem in via, & in patria, sed habet pro objecto, ipsam rem cognitam, quæ est eadem, scilicet ipsum Deum. Unde sumitur ratio nostræ assertionis, quia scilicet illæ virtutes sunt ejusdem speciei, quæ versantur circa idem objectum formale at charitas viæ, & charitas patriæ versantur circa idem objectum formale, cùm per illas diligatur Deus, ut in se est summè bonus; unde non refert, quod cognitio distinguatur specie, illa enim nō spectat ad ipsum objectum amatum, sed est tantum quædam conditio sine qua, objectum amari non potest. Quod autem amor viæ sit liber, & amor patriæ necessarius, hoc non sufficit ad distinctionem specificam, cum etiam in via idem specie, & numero actus, possit modo esse liber, modo necessarius, ut ex præcedenti libro colligi potest.

Respondeo 2. Non repugnare, quod charitas sit minùs intensa in aliquo beato, quàm in aliquo viatore. *Probatur* tum de charitate habituali, quia infantes mortui statim post baptismum, non habent in cœlo nisi charitatem baptismalem, multi autem viatores per susceptionem sacramentorum, & bona opera charitatem in baptismo susceptam quotidiè augent. Tum de charitate actuali, quia nulla est ratio, cur beati eliciant actus amoris, intensiores habitu charitatis quem habent; possunt autem viatores Deum diligere, secundum totam intensionem charitatis habitualis, qua præditi sunt, imò & supra illam, per gratias actuales ordinis supernaturalis Quare cum aliqui viatores habeant charitatem habitualem intensiorem, quam nonnulli beati, hinc fit ut possint etiam illos, in perfectione intensiva dilectionis actualis superare.

Respondeo 3. Absolutè dicendum esse, charitatem patriæ esse perfectiorem charitate viæ, ratione status

status longè diversi quem habet. Ibi enim charitas conjuncta est cum omnimoda impeccabilitate, & continuò fertur in Deum, juxta totam intensionem quam habet; neque ullo modo vel per unicum momentum à sua operatione retardari potest. Conjuncta est etiam cum perfecta securitate, & cum gaudio incomparabiliter excedente omnes hujus vitæ delicias, quod nullo casu, nullaque temporis duratione turbari, vel minui potest.

Atque hæc sufficient de charitate secundum se, nō enim opus est ut hoc loco agamus de illius distinctione à gratia: de augmento, aut diminutione illius, aut de illius oppositione cum peccato mortali: quia horum omnium resolutio sumi potest ex dictis, ubi de gratia.

CAPUT IX.

De objecto materiali, & ordine charitatis.

RESOLUTIO I. *Charitatis objectum primarium est Deus, secundaria vero multa quæ propter Deum diligenda sunt.*] PRIOR PARS satis perspicue PROBATUR ex suprædictis: nam illud est primariū objectum materiale alicujus virtutis, in quo maximè locum habet objectum illius formale: at objectum formale charitatis, nempe bonitas divina habet maximè locum in Deo, cùm in eo sit per essentiam, & in aliis tantum per participationem. Quare Deus est objectum materiale primarium charitatis.

Posterior pars sic breviter *declaratur*: Cùm charitas sit amicitia ex dictis *cap. 8. resol. 1.* & per amicitiam ametur aliquid dupliciter, ut notat S. Thomas *2. 2. quæst. 25. art. 2.* uno modo tanquam ipse amicus, ad quem amicitiam habemus, & cui bonum volumus, alio modo sicut bonum quod amico volumus, hinc præter Deum, multa debemus diligere ex charitate, primo generatim creaturas capaces beatitudinis supernaturalis, adeoque nosipsos, alios homines & Angelos, eo quod charitas est amicitia, quæ in